

persbericht

Parnassusplein 5
Postbus 16164
2500 BD Den Haag
T 070 340 70 00
F 070 340 70 44
www.scp.nl

Inlichtingen bij
Dr. B. Kuhry
b.kuhry@scp.nl
T 070 340 7000

Gemeentelijke prestaties in beeld

Den Haag, 28 oktober 2010

- Gecorrigeerd voor inflatie daalden de gemeentelijke uitgaven in de periode 2003-2008 gemiddeld met 0,2% per jaar. In diezelfde periode liep de productie van de gemeentelijke dienstverlening terug met 0,8% per jaar. De relatieve kostprijs van gemeentelijke diensten is dus met 0,6% per jaar toegenomen.
- De groei van de gemeentelijke productie blijft achter bij de groei van de bevolking in de betrokken periode (gemiddeld 0,3% per jaar), de groei van de marktproductie (gemiddeld 3% per jaar) en de groei van de publieke dienstverlening in het algemeen (gemiddeld 2% per jaar).
- De door gemeenten verleende of gefinancierde diensten voldoen aan vrij hoge kwaliteitsstandaarden. In de periode 2003-2008 is slechts in beperkte mate sprake van een kwaliteitsverbetering.
- Huishoudens met een laag opleidingsniveau en een laag inkomen profiteren het meest van gemeentelijke uitgaven.

Dit zijn de belangrijkste conclusies uit de SCP-publicatie *Maten voor gemeenten 2010. Een analyse van de prestaties van de lokale overheid*, die op donderdag 28 oktober jl. is verschenen. In het rapport geven de onderzoekers dr. Bob Kuhry, dr. Jedid-Jah Jonker en drs. Ab van der Torre een beeld van de uitgaven en prestaties van gemeenten in de periode 2003-2008. Het rapport biedt een verdere uitwerking en verdieping van de acht eerdere studies in deze reeks. Alle studies werden verricht op verzoek van het ministerie van BZK, dat in het kader van het *Plan van Aanpak Transparantie in de financiële verhouding* een beter inzicht wil krijgen in de relatie tussen taken en middelen op gemeentelijk niveau.

Gemeentelijke dienstverlening

Gemeenten leveren een breed scala aan diensten op uiteenlopende gebieden, zoals burgerlijke stand, brandweer, wegenonderhoud, onderwijs, zorg, cultuur, recreatie, bijstand, werkgelegenheid, milieubeheer, riolering, stadsreiniging, woningexploitatie, bouwvergunningen, woningdistributie, stedelijke vernieuwing en openbaar vervoer. De gemeentelijke productie op deze gebieden is gemeten met behulp van verschillende indicatoren, die zowel betrekking kunnen hebben op de prestaties van gemeenten zelf als op het gebruik van gemeentelijke diensten door burgers. De totale productie van gemeenten is vervolgens berekend met behulp van een gewogen optelling van de productie op de verschillende deelgebieden.

Lichte daling reële uitgaven

Het rapport heeft betrekking op 42,5 miljard euro aan gemeentelijke uitgaven (peiljaar 2008). Ongeveer 20% van de gemeentelijke uitgaven (grondbedrijf, nutsbedrijven, havenbedrijven en financiële transacties) blijft hiermee buiten beschouwing.

In de periode 2003-2008 groeiden de uitgaven van gemeenten voor de onderzochte taakvelden met 1,6% per jaar tot 42,5 miljard euro in 2008. Gecorrigeerd voor de algemene toename van het prijspeil is er in deze periode echter sprake van een daling met gemiddeld 0,2% per jaar. De voorafgaande jaren (1998-2003) werden juist gekenmerkt door een sterke groei. In 2004 daalden de uitgaven en ook in 2005 en 2006 was, althans na correctie voor het algehele prijspeil, sprake van een uitgavendaling. Deze dalingen zijn deels veroorzaakt door bezuinigingen en voor een ander deel door een geleidelijke afstoting van taken, onder meer op het terrein van het openbaar onderwijs en het openbaar vervoer. In 2007 trad een hernieuwde stijging op, die vooral kan worden toegeschreven aan de toekenning van een nieuwe taak aan gemeenten: de verantwoordelijkheid voor de huishoudelijke hulp in het kader van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning. Ook in 2008 was sprake van een verdere stijging, die overigens vooral kan worden toegeschreven aan de afspraak dat de financiële verantwoordelijkheid voor de sociale werkplaatsen vanaf dat jaar geheel bij gemeenten komt te liggen.

Daling productievolume

De productie van gemeenten liep in de periode 2003-2008 gemiddeld terug met 0,8% per jaar. Overigens wordt dit beeld beïnvloed door veranderingen in gemeentelijke taken. Daardoor geeft dit cijfer geen goede indruk van de ontwikkeling van de gemeentelijke productie bij een gelijkblijvend takenpakket. Na correctie voor toegevoegde taken (huishoudelijke hulp in 2007 en sociale werkvoorziening in 2008) en afgestoten taken (vooral bij onderwijs en openbaar vervoer) is de gemiddelde jaarlijkse daling van het productievolume iets groter (1,2%). Daarmee blijft de ontwikkeling van de gemeentelijke productie duidelijk achter bij de gemiddelde jaarlijkse groei van de bevolking in de betrokken periode (0,3% per jaar), de groei van de marktproductie (3% per jaar) en de groei van de publieke dienstverlening in het algemeen (2% per jaar).

Stijging relatieve kostprijs gemeentelijke dienstverlening

De relatieve kostprijs van de gemeentelijke dienstverlening vertoont een gemiddelde stijging van 0,6% per jaar. Dit betekent dat gemeentelijke diensten per jaar sneller in prijs stijgen dan de gemiddelde toename van de prijs van een dienst of product in Nederland. Deze prijsstijging bij de gemeentelijke dienstverlening wordt deels veroorzaakt door een betrekkelijk hoge incidentele loonstijging, deels door een afname van de productie per werknemer en daarnaast ook door een toename van de inzet van kapitaallasten, materiële middelen en uitbestedingskosten. Overigens kan ook het onvolledig meten van de kwaliteit en effectiviteit van de productie mede een verklaring vormen voor de toename van de kostprijs. De beschikbare gegevens geven echter aan, dat de door gemeenten verleende of gefinancierde diensten aan vrij hoge kwaliteitsstandaarden voldoen, maar dat er maar in beperkte mate sprake lijkt te zijn van een kwaliteitsverbetering in de periode 2003-2008.

Enkele uitkomsten voor specifieke taakvelden

- Gezien de zeer sterke groei van de reële uitgaven (7% per jaar) hebben Openbare Orde en Veiligheid duidelijk een hoge prioriteit.
- De gemeentelijke uitgaven voor basis- en voortgezet onderwijs dalen gestaag als gevolg van het steeds meer op afstand plaatsen van de scholen voor openbaar onderwijs. Daardoor lopen de geldstromen in toenemende mate direct van het rijk naar de scholen, zonder tussenkomst van gemeenten.
- De uitvoeringskosten voor Werk en Bijstand bedragen ongeveer 13% van de totale kosten die zijn gemoeid met dit taakveld. De pogingen van gemeenten om het bijstandsvolume te beheersen lijken succesvol.
- Gemeenten zijn er in de periode 2004-2007 niet in geslaagd om de rijkssubsidie voor het werkdeel van de Wet Werk en Bijstand geheel te besteden. Er was sprake van aanzienlijke overschotten doordat de re-integratietrajecten beduidend minder kosten dan de middelen die door de afbouw van het gesubsidieerd werk vrij zijn gevallen. Bij uitspraken dat dit in 2008 niet langer het geval zou zijn, kunnen kritische kanttekeningen worden geplaatst.

Conclusies over het profijt van de gemeentelijke uitgaven

In deze editie van Maten voor Gemeenten wordt ook ingegaan op een speciaal onderwerp: het profijt van de gemeentelijke uitgaven voor een aantal categorieën huishoudens. Dit profijt kan worden berekend door de gemeentelijke uitgaven toe te rekenen aan specifieke bevolkingsgroepen. In totaal kon 16 miljard euro aan gemeentelijke uitgaven aan huishoudens worden toegerekend. Hiervan had 6 miljard euro betrekking op de bijstand. De uitkomsten per huishouden kunnen als volgt worden samengevat:

- Bijstandsontvangers profiteren zoals verwacht het meest van de gemeentelijke uitgaven.
- Het profijt is hoger naarmate het huishoudinkomen of de opleiding lager is.
- Als men kijkt naar land van herkomst dan blijkt het profijt van migrantenhuishoudens veel hoger te zijn dan dat van autochtone huishoudens.

- Eenoudergezinnen en paren met kinderen profiteren het sterkst van de gemeentelijke uitgaven. Dit beeld wordt hoofdzakelijk bepaald door uitgaven voor onderwijs en bijstand.

SCP-publicatie 2010-27. Maten voor gemeenten. Bob Kuhry, Jedid-Jah Jonker en Ab van der Torre, Den Haag, Sociaal en Cultureel Planbureau, oktober 2010. ISBN 978 90 377 0522 5 prijs € 17,50.

De publicatie is binnenkort verkrijgbaar bij de (internet)boekhandel of te bestellen via de website: www.scp.nl.

Voor meer informatie: dr. B. Kuhry, tel: 070 340 7000/7936, e-mail: b.kuhry@scp.nl.